

U Bukureštu je, izvan simpozija, radila i sekcija za narodni ples IFMC-a, produbljujući problematiku strukturalne analize narodnih plesova. Sastancima sekcije prisustvovali su, osim Rumunjki dra Vere Proce Ciortee i Ance Giurcescu, dr Curt Petermann iz Njemačke, Martin György iz Mađarske, dr Hannah Laudova iz Čehoslovačke, Milica Ilijin iz Jugoslavije i još neki etnoko-reolozi.

Festival »România 69« sa svojim popratnim priredbama (simpozijem, sastancima, izložbama) bio je značajan kulturni i naučni događaj.

Ivan Ivančan

DVADESET GODINA FOLKLORNOG ANSAMBLA HRVATSKE »LADO«

Navršilo se dvadeset godina otkako je u Zagrebu osnovan »Državni zbor narodnih plesova i pjesama Hrvatske«, kasnije nazvan »LADO«. Tada su već u Srbiji i Makedoniji postojale dvije profesionalne folklorno-umjetničke ustanove »Tanec« u Skoplju i »Kolo« u Beogradu. Do osnivanja iste takve umjetničke institucije u Zagrebu došlo je 11. studenog 1949. godine, najviše zaslugom prof. Zvonka Ljevakovića, tadašnjeg umjetničkog rukovodioca folklorne sekcije OKUD »Joža Vlahović«, koji je zajedno sa svojim suradnicima znao okupiti i oduševiti za narodnu umjetnost stotine mladih Zagrepčana.

U godinama poslije oslobođenja, odmah nakon svršetka rata, u našoj se zemlji mnogo plesalo, sviralo i pjevalo u narodnim nošnjama. Kao nikada dotada, mladi su ljudi i u gradovima počeli njegovati narodnu umjetnost, nalazeći sebi razonodu u skupim narodnim plesovima. Gotovo spontano su nastajale folklorne sekcije u mnogobrojnim radničkim, omladinskim i drugim kulturno-umjetničkim društvima, jednako u manjim kao i u većim gradovima. Između nekoliko stotina takvih gradskih amaterskih skupina, koje su s velikim entuzijazmom nastupale na mnogim priredbama, smotrama i natjecanjima, već prvih godina iza rata izbila je na sam vrh, među najbolje u našoj zemlji, i folklorna sekcija OKUD »Joža Vlahović« u Zagrebu.

Uskoro, već 1947. godine, ta grupa oduševljene zagrebačke omladine postiže značajnu internacionalnu afirmaciju na Svjetskom festivalu omladine u Pragu, a nepune dvije godine kasnije, 1949, na takmičenju najboljih folklornih grupa Jugoslavije, zauzima počasno prvo mjesto, ispred svih amaterskih i dva postojeća profesionalna folklorna ansambla. Bio je to uspjeh bez presedana. Uspjeh za koji su prof. Ljevaković i njegovi mladi amateri dobili iste godine i prvu nagradu jugoslavenske vlade.

Sve je to logično dovelo do toga da se od postojeće skupine amatera u jesen 1949. osnuje profesionalni državni umjetnički ansambl — jedini u republici Hrvatskoj — koji će imati osnovni zadatak da u zemlji i inozemstvu scenski prikazuje umjetnički obrađeno blago naroda Jugoslavije. U rekordnom vremenu, u nešto više od dva mjeseca, profesoru Ljevakoviću i njegovim najbližim suradnicima uspjelo je ne samo organizirati novu umjetničku ustanovu nego još i mnogo više: formirati potpuno novi profesionalni umjetnički ansambl od tada najboljih zagrebačkih amatera, koji su, s ogromnim entuzijazmom, razumljivim za ondašnje prilike, zajednički pristupili radu na stvaranju novog pro-

grama. Novo osnovani »Državni zbor narodnih plesova i pjesama Hrvatske« predstavio se kulturnoj javnosti glavnog grada republike Hrvatske svojim prvim cjelovečernjim programom sa najuglednije pozornice u zemlji, u Hrvatskom narodnom kazalištu, u Zagrebu već 4. veljače 1950. godine.

Na svom prvom javnom nastupu pred dvadeset godina u zgradi HNK novi profesionalni folklorni ansambl Hrvatske zadobio je sve simpatije naše kulturne javnosti i publike, koja mu je oduševljeno, srdačno i dugo pljeskala. Takve ovacije publike pratile su ovaj skromni mladi umjetnički kolektiv i kroz proreke dvije decenije njegova postojanja.

Stvarajući sistematski i uporno iz godine u godinu svoju čvrstu umjetničku fizionomiju, »Lado« je istovremeno veoma uspješno obavljao misiju ambasadora naše zemlje u svijetu, prikazujući publici gotovo svih zemalja Evrope, Azije, Afrike, Sjeverne i Južne Amerike neprocijenjive vrijednosti naše narodne umjetnosti. Sa svojih dugih i napornih turneja članovi ovog vrijednog umjetničkog kolektiva donosili su ne samo zaslužena priznanja inozemne stručne kritike nego i zadovoljstvo strane publike, što im je u kritičnim trenucima davalo potrebnu sigurnost i svakako pomoglo da lakše podnesu lokalne nedaće i mnoge nesporazume koji su ih pritiskivali. A tih, ponekad, nije bilo malo. Razumljivo, poslije prvih profesionalnih umjetničkih uspjeha i općeg oduševljenja ansambl se uskoro našao na vjetrometini svakodnevnih problema svoje egzistencije. Trebalo se baviti složenim pitanjima financiranja, nabavkom narodnih nošnji, starih muzičkih instrumenata, pitanjima umjetničkih obradbi narodnih plesova i pjesama, odnosno stvaranjem takvih koreografija koje će umjetničkim sredstvima biti adekvatno transponirane za scensko izvođenje. Ništa manji nisu bili ni kadrovski problemi. Raniji amateri teško su se prilagođavali uvjetima rada i disciplini. Tome se može dodati i prava hajka tzv. folkloromanije, koja je svojevremeno bila zahvatila kulturnu javnost gotovo cijele naše zemlje. U toj nedomišljenoj hajci umalo se nije dogodilo i ono najgore — likvidacija »Lada«. Činilo se sve da se tom već veoma afirmiranom i u svijetu uglednom umjetničkom ansamblu oduzme profesionalni status umjetničke ustanove. Sretna je okolnost što obrazloženje da će za cijelu Jugoslaviju biti dovoljan samo jedan takav profesionalni zbor narodnih plesova i pjesama nije bilo dovoljno uvjerljivo. Na žalost, bilo je i veoma ozbiljnih nastojanja da se ansamblu nametnu neke njemu sasvim strane umjetničke koncepcije, koje su ga u stvari imale iz »zbor narodnih plesova i pjesama« pretvoriti u tzv. »nacionalni balet«. Srećom po »Lado« i našu nacionalnu kulturu poslije više godina neosmišljenih »mudrovanja« i nametanja neprihvatljivih recepata iz uvoza i ova ga je nevolja mimoišla. Zahvaljujući prije svega znanju, umjetničkoj kreativnosti s finim osjećajem za stil i pravu mjeru, kao i nepokoleljivoj upornosti i zalaganju profesora Zvonka Ljevakovića, zaslužnog umjetničkog rukovodioca »Lada«, ansambl je njegovao upravo takvu umjetničku koncepciju kakvu je on zacrtao na samom početku i koja se u protekla dva decenija dovoljno jasno afirmirala kao najbolji put otkrivanja istinskih umjetničkih vrijednosti u ogromnoj riznici narodne tradicije. Malo je danas onih koji neće priznati da je izvanrednom uspjehu »Lada« najviše pridonijela čistoća njegove stilske orijentacije, odnosno jasno izražena umjetnička tendencija da sve ono što ansambl »Lado« izvodi na sceni odgovara originalnom stilu i tehnici

narodne umjetnosti u pogledu plesa, narodne nošnje i karakterističnog rustikalnog načina pjevanja. Narodna tradicija je »Ladu« i nadalje ostala neiscrpan izvor za stvaranje novog repertoara. U to se svatko mogao uvjeriti gledajući dva potpuno različita cijelovečernja programa sastavljena od plesova i pjesama naroda Jugoslavije s kojima je »Lado« uvijek imao velik uspjeh ne samo kod domaće i inozemne publike nego isto tako i kod stručne kritike.

Veoma su zapaženi bili i regionalni programi s područja Hrvatske, »Hrvatski plesovi, pjesme i običaji« te »Kajkavski ples i popevke«. U ovoj jubilarnoj dvadesetoj sezoni 1969/70. ansambl će postaviti cijeli niz novih tačaka za svoj novi program »Duž Jadrana«, u kojem će izvoditi narodne plesove, pjesme i običaje Istre, Hrvatskog primorja i Dalmacije. Prigodne svečanosti u povodu proslave dvadesete godišnjice postojanja »Lada« održale su se početkom mjeseca veljače 1970. godine, tj. u dane kada je ansambl prvi put javno nastupio pred dvadeset godina. Opet je Hrvatsko narodno kazalište u Zagrebu ustupilo svoju pozornicu folklornom ansamblu Hrvatske »Ladu«. Zanimljivost ove svečane jubilarne priredbe u HNK bilo je u tome što su osim današnjih plesača, pjevača i muzičara nastupili i mnogi bivši članovi, koji su svi zajedno jednako zaslužni za sve ono što danas za našu kulturu znači »Lado«. U tom programu nije bila zaboravljena ni folklorna sekcija OKUD »Joža Vlahović«, iz koje je »Lado« potekao i koja mu je pred dvije decenije dala ne samo solidnu startnu osnovu nego i svoje najbolje kadrove.

Istog dana održala se u Staroj gradskoj vijećnici, bivšem kazalištu na Markovu trgu, svečana akademija na kojoj su zaslužnim članovima i suradnicima »Lada« bila dodijeljena priznanja, zahvalnice, diplome i plakete. Bila je otvorena i prigodna izložba »Lado u svijetu«.

Ako se prisjetimo da članovi »Lada« proputuju približno 25.000 kilometara i nastupaju na prosječno 110 koncerata na godinu, lako ćemo izračunati da je to u proteklih 20 godina iznosilo preko 500.000 kilometara provedenih na moru, kopnu i u zraku, te da su oni najvjerniji članovi »Lada« nastupili preko 2.200 puta. Zaslužili su da ih se prisjetimo. To su: profesor Zvonko Ljevaković, umjetnički rukovodilac ansambla od njegova osnutka pa sve do danas i autor velikog broja izvanredno uspješnih koreografija i obradbi narodnih pjesama. Zatim: Donat Strozzi, muzički korepetitor, Stjepan Poček, bivši plesač, sada plesni korepetitor, Ivan Šulina, plesač i plesni korepetitor, Nevenka Šokčić i Eta Precca, dvije odlične plesačice i pjevačice, te Stjepan Rožman, garderobijer.

Većina drugih nije izdržala izvanredne napore svakodnevnih pokusa, putovanja i nastupa pod zaista izuzetnim okolnostima i potražila je svoju egzistenciju na drugoj strani. Ipak i oni su ostali i dalje emocionalno vezani za svoj bivši kolektiv i raduju se svakom njegovu uspjehu.

Ivo Vuljević